

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-001-02/2014

P/14/081

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/081 Program rządowy „Wyprawka szkolna” i jego realizacja na terenie województwa świętokrzyskiego.
Okres objęty Kontrolą	Od 1 stycznia 2012 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych. Kontrola obejmowała również 2011 r. w zakresie planowania środków, ustalania kryteriów udzielania pomocy oraz analizy sytuacji materialnej rodzin uprawnionych do wsparcia.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Violetta Nowak, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr 86697 z dnia 24 stycznia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Skarżysku-Kamiennej ul. Szkolna 15, 26-110 Skarżysko-Kamienna (dalej: Szkoła).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Nowak-Malek, Dyrektor Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Skarżysku-Kamiennej (dalej: Dyrektor). (dowód: akta kontroli str. 3-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna	Szkoła podjęła w 2012 r. i 2013 r. działania związane z realizacją Rządowego programu „Wyprawka szkolna”² (dalej: Program). Powszechnemu udziałowi w Programie nie sprzyjały niektóre rozwiązania organizacyjne przyjęte w Szkole, tj. krótkie terminy składania wniosków o pomoc w 2012 r. i 2013 r. oraz nadmierne rozbudowanie formularzy ww. wniosków. Prowadząc działalność informacyjną, Szkoła nie wskazywała, że wnioskodawcy mogą mieć możliwość uzyskania dofinansowania na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a składanie dodatkowych dokumentów nie jest wymagane. Szkoła kompleksowo diagnozowała potrzeby materialne uczniów, korzystając z różnych źródeł informacji o sytuacji materialnej i życiowej rodzin, w tym współdziałając z ośrodkami pomocy społecznej. Mimo posiadania wiedzy o trudnej sytuacji materialnej i życiowej większości uczniów, którym potrzebna była pomoc w zakresie dofinansowania zakupu podręczników i materiałów dydaktycznych, w latach 2012-2013 z pomocy skorzystało tylko czterech uczniów (2,3% wszystkich uprawnionych). W Szkole wysoko oceniano przydatność podręczników i materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zakup tych podręczników i materiałów dydaktycznych w dużej części finansowali rodzice, znajdujący się często w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej, a
--------------	---

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Program został wprowadzony, na podstawie art. 90u ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.), uchwałą Nr 93/2012 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2012 r. i uchwałą Nr 125/2013 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2013 r.

dofinansowanie, które oferował Program mogło umożliwić zwrot większości poniesionych na ten cel wydatków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działalność informacyjna dotycząca możliwości korzystania przez uprawnionych z dofinansowania zakupu podręczników

Opis stanu
faktycznego

Warunki dofinansowania zakupu podręczników w ramach Programu w 2012 r. i 2013 r. określono w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników³ (dalej: rozporządzenie z 2012 r.) i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów dydaktycznych⁴ (dalej: rozporządzenie z 2013 r.).

Program przewidywał udzielenie pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników określonym grupom uczniów rozpoczynającym naukę w roku szkolnym 2012/2013⁵ i 2013/2014⁶. Dofinansowanie do zakupu podręczników (i materiałów dydaktycznych w 2013 r.⁷), przysługiwało:

- uczniom spełniającym kryterium dochodowe⁸, gdy dochód netto na jedną osobę w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku nie przekraczał w 2012 r. – 351 zł netto, a w 2013 r. – 456 zł netto;
- uczniom klas pierwszych szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia pochodzących z rodzin, w których dochód⁹ na jedną osobę w rodzinie nie przekraczał w 2012 r. – 504 zł netto, a w roku 2013 – 539 zł netto;
- uczniom pochodzącym z rodzin niespełniających kryterium dochodowego, w przypadkach określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, m.in. bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii (dalej: kryterium pozadochodowe);
- uczniom niepełnosprawnym¹⁰, dla których podstawą do skorzystania z pomocy było posiadanie przez ucznia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego¹¹.

³ Dz. U. z 2012 r., poz. 706.

⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 818.

⁵ W klasach I-IV szkoły podstawowej, klasach I-IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, klasie I szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego i technikum, klasie IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia, klasie IV ogólnokształcącej szkoły sztuk pięknych, klasie I liceum plastycznego, klasie I lub VII ogólnokształcącej szkoły baletowej.

⁶ W klasach I-III lub V szkoły podstawowej, klasach I-III lub V ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, klasie II szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego i technikum, klasie V ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia, klasie V ogólnokształcącej szkoły sztuk pięknych, klasie II liceum plastycznego, klasie II lub VIII ogólnokształcącej szkoły baletowej.

⁷ Określonych w § 2 rozporządzenia z 2013 r. w szczególności jako: książki pomocnicze, karty pracy, ćwiczenia rewalidacyjne, kolorowanki, rysowanki, uzupełnianki, wyklejanki oraz opracowania wykorzystywane w edukacji przedszkolnej.

⁸ O którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.).

⁹ O którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1456).

¹⁰ W 2012 r. słabowidzących, niesłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi w przypadku, gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona wyżej, a w 2013 r. słabowidzących, niesłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi wyżej wymienionymi.

¹¹ O którym mowa w art. 71b ust. 3 ustawy o systemie oświaty.

W latach 2012-2013 Szkoła prowadziła działalność edukacyjną, skierowaną w szczególności do dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, z niepełnosprawnością ruchową, ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, niesłyszących i słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących, z autyzmem oraz do uczniów z zagrożeniem niedostosowania społecznego. Wszyscy uczniowie posiadali aktualne orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 4-40)

W badanym okresie Szkoła otrzymała pełną informację dotyczącą realizacji Programu, przekazaną z Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennym, Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennym oraz Kuratorium Oświaty w Kielcach.

(dowód: akta kontroli str. 43-57)

Dyrektor Szkoły podjęła działania informujące społeczność szkolną o możliwości skorzystania z dofinansowania do zakupu podręczników w ramach Programu na rok szkolny 2012/2013 i 2013/2014 – w czerwcu 2012 r. i czerwcu 2013 r.¹² W Szkole informowano rodziców o Programie poprzez przedstawienie ww. informacji na spotkaniach związanych z zakończeniem roku szkolnego oraz w trakcie indywidualnych rozmów wychowawców z rodzicami¹³. Na tablicy ogłoszeń w Szkole zamieszczano ogłoszenie, zawierające ogólne informacje o Programie. Ogłoszenie w roku szkolnym 2013/2014 zawierało dodatkowo informację o konieczności dołączenia zaświadczeń o dochodach netto do każdego wniosku. W badanym okresie nie wykorzystywano strony internetowej Szkoły do przekazania informacji o Programie. Formy działań informacyjnych zastosowane w Szkole w roku szkolnym 2012/2013 powtórzono bez zmian w roku szkolnym 2013/2014, choć w ww. roku wprowadzono w Programie zmiany, zarówno jeśli chodzi o poszerzenie kręgu uprawnionych jak i wprowadzenie możliwości dofinansowania oprócz podręczników także materiałów dydaktycznych. Dyrektor wyjaśniła, iż wymienione wyżej formy są *przyjętymi i sprawdzonymi działaniami przynoszącymi najlepsze efekty w szkole (...) dały szansę dotarcia do znaczącej grupy zainteresowanych, co niestety nie przełożyło się na ich aktywność.*

(dowód: akta kontroli str. 43-84, 90-113, 295-317)

W Szkole opracowano wzór wniosku, który był formą instrukcji dla rodziców w zakresie dokumentowania uprawnień do wsparcia w ramach Programu. Wniosek obowiązujący w roku 2012/2013 nie zawierał informacji o możliwości odstępiania od dokumentowania sytuacji materialnej w przypadku uczniów słabowidzących, niesłyszących i upośledzonych w stopniu lekkim, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W roku szkolnym 2013/2014 w Szkole obowiązywał zmieniony wzór wniosku, w którym także zobowiązywano każdego wnioskującego do przedstawienia sytuacji rodzinnej i materialnej. Dyrektor wyjaśniła: *Chociaż w obowiązującym w szkole wniosku nie znalazły się informacje o konieczności spełnienia tylko jednego z trzech kryteriów, to każdy z rodziców/opiekunów takie dane uzyskiwał indywidualnie w chwili zadeklarowania przystąpienia lub zainteresowania się programem, przy pobieraniu wniosku.*

W Szkole nie przeprowadzono wstępnej analizy potrzeb na rok szkolny 2012/2013¹⁴ i na rok szkolny 2013/2014¹⁵ w terminach wymaganych przez Urząd Miasta

¹² W roku szkolnym 2012/2013 Dyrektor poinformowała rodziców w czasie ogólnego spotkania w dniu 26 czerwca 2012 r., a 31 sierpnia 2012 r. na spotkaniu rady pedagogicznej zobowiązała wychowawców do przekazania informacji rodzicom. W roku szkolnym 2013/2014 rodzice zostali poinformowani w czasie ogólnego spotkania w dniu 28 czerwca 2013 r., a w dniu 30 sierpnia 2013 r. na spotkaniu rady pedagogicznej wychowawcy zostali zobowiązani do przekazania informacji rodzicom.

¹³ Informacje były przekazywane rodzicom w czasie spotkań z wychowawcami w dniu 29 czerwca 2012 r. (dzień rozdania świadectw szkolnych), natomiast w 2013 r. na ostatnich spotkaniach w dniach 19-28 czerwca.

¹⁴ Stan na dzień 10 maja 2012 r.

¹⁵ Stan na dzień 30 czerwca 2013 r.

Skarżysko-Kamienna. Dyrektor wyjaśniła: *Procedury uzyskania stosownych dokumentów [związanych z nowym rokiem szkolnym] pochłaniają rodziców na tyle mocno, iż problem zaopatrzenia dzieci w podręczniki schodzi na plan dalszy – głównie na miesiąc wrzesień (...). Podanie szacunkowej liczby uczniów kwalifikujących się do dofinansowania w miesiącu maju nie byłoby do końca wiarygodne i nie odda obrazu realnych potrzeb na czerwiec czy sierpień.*

Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna przekazał Szkole w grudniu 2013 r. informację o możliwości zgłaszania dodatkowych potrzeb o dofinansowanie w ramach Programu¹⁶. Szkoła nie podjęła jednak działań mających na celu poinformowanie społeczności szkolnej o możliwości dodatkowego wnioskowania o dofinansowanie zakupu podręczników. Dyrektor wyjaśniła, iż w grudniu z powodu natłoku innych zadań, nie uruchomiono działań informacyjnych i rekrutacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 208, 213-225, 314-317)

Terminy składania wniosków o dofinansowanie w ramach Programu zostały wyznaczone w Szkole w roku szkolnym 2012/2013 – na dzień 5 września 2012 r. (dwa dni po rozpoczęciu nowego roku szkolnego), a w roku szkolnym 2013/2014 – na dzień 25 sierpnia (przed rozpoczęciem roku szkolnego). Terminy te były wyznaczone wcześniej niż wymagał harmonogram realizacji Programu określony przez prezydenta miasta Skarżysko-Kamienna, gdyż w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 ostateczne listy uczniów otrzymujących wsparcie należało sporządzić do 15 października (termin ten przedłużono do 15 listopada 2012 r., a w roku szkolnym 2013/2014 do 13 grudnia 2013 r.). Dyrektor wyjaśniła, iż [termin ten] w założeniu był terminem mobilizującym rodziców do wzmożonych działań mających na celu złożenie stosownej dokumentacji o przystąpieniu do programu „Wyprawka Szkolna”. Termin wcześniejszy był szansą na odpowiednie wywiązanie się rodziców i Placówki z realizacji programu.

(dowód: akta kontroli str. 75-76, 314-317)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Szkoła nie podjęła działań informacyjnych, w okresie przygotowania do realizacji programu na rok szkolny 2012/2013 i 2013/2014 oraz nie poinformowała o możliwości dodatkowego wnioskowania o środki w grudniu 2013 r., co zdaniem NIK, mogło wpłynąć negatywnie na realizację Programu w Szkole.

Ocena częściowa

Szkoła prowadziła działalność informacyjną dotyczącą Programu, jednakże nie wykorzystała wszystkich istniejących możliwości w tym zakresie, w celu zwiększenia liczby beneficjentów pomocy w ramach Programu.

2. Działania związane z wnioskowaniem o środki na dofinansowanie zakupu podręczników

Opis stanu
faktycznego

W badanym okresie Szkoła diagnozowała sytuację materialną i życiową uczniów. Szkolny program profilaktyczny¹⁷ określił jako jedno z ryzyk właściwej realizacji procesu dydaktycznego trudną sytuację materialną rodziny, w tym duże bezrobocie wśród rodziców i niski status materialny rodziców. W szkole powołano¹⁸ zespół ds. pomocy uczniowi w rodzinie i trudnej sytuacji życiowej, materialnej i losowej¹⁹.

¹⁶ W piśmie OK.4460.10.2013 z dnia 10 grudnia 2013 r.

¹⁷ Przyjęty przez radę pedagogiczną, uchwałą nr 17/201 z dnia 29 listopada 2010 r.

¹⁸ Uchwała nr 8/2010 z dnia 28 października 2010 r. w sprawie ustalenia regulaminu pracy rady pedagogicznej Szkoły.

¹⁹ W skład którego wchodził wicedyrektor, pedagog i wychowawca klasy odpowiednio do poziomu edukacji i indywidualnego problemu. Zespół ten między innymi analizował wnioski rodziców o dofinansowanie zakupu podręczników w ramach programu „wyprawka szkolna”.

Wychowawcy klas dokonywali rozpoznania środowiska rodzinnego wszystkich uczniów, analizując informacje o strukturze rodziny, rodzeństwie, warunkach mieszkaniowych, sytuacji materialnej i rodzinnej²⁰ i formach pomocy socjalnej, z jakiej korzysta rodzina. Psycholog i pedagodzy szkolni współpracowali z instytucjami odpowiedzialnymi za pomoc socjalną²¹, w Szkole opracowano zbiorcze zestawienie form pomocy (w tym materialnej), z których korzystają uczniowie. Ww. zestawienie nie obejmowało formy pomocy polegającej na dofinansowaniu zakupu podręczników w ramach Programu.

(dowód: akta kontroli str. 85-127, 197-198)

W roku szkolnym 2012/2013 – 153 uczniów Szkoły posiadało orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym 114 (75% wszystkich uczniów) rozpoczęło naukę w klasach programowo wyższych²². Spośród rozpoczynających naukę, 60 uczniów byli to uczniowie niepełnosprawni, którzy mogli być uprawnieni w ww. roku do korzystania z dofinansowania w ramach Programu.

Na podstawie diagnozy szkolnej, przeprowadzonej w roku szkolnym 2012/2013 stwierdzono dodatkowo, że wśród uczniów, których niepełnosprawność nie uprawniała do skorzystania z pomocy w ramach Programu, w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej znajdowało się 26 uczniów w klasach I – IV szkoły podstawowej i w I klasie szkoły ponadgimnazjalnej.

Uprawnionych do pomocy w zakresie dofinansowania podręczników w ramach Programu było więc w roku szkolnym 2012/2013 w sumie 86 uczniów (57% wszystkich uczniów w szkole), a z pomocy w ramach Programu skorzystało dwóch uczniów (1,3% uczniów Szkoły).

Na początku roku szkolnego 2013/2014 w Szkole uczyło się 137 uczniów, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym 96 uczniów rozpoczęło naukę w klasach programowo wyższych (70% wszystkich uczniów). Spośród rozpoczynających naukę, 80 uczniów byli to uczniowie niepełnosprawni, którzy mogli być uprawnieni do korzystania z dofinansowania w ramach Programu.

Jak wskazuje dokonana w roku szkolnym 2013/2014 w Szkole diagnoza sytuacji materialnej i życiowej uczniów, w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej znajdowało się dodatkowo dziewięciu uczniów w klasach I – III oraz klasie V szkoły podstawowej i klasie II szkoły ponadgimnazjalnej, których niepełnosprawność nie uprawniała do pomocy w ramach programu. Uprawnionych do pomocy w zakresie dofinansowania podręczników w ramach Programu było zatem 89 uczniów (65% wszystkich uczniów w szkole). Z pomocy skorzystało dwóch uczniów, co stanowi 1,5% uczniów szkoły²³.

(dowód: akta kontroli str. 156-198)

W roku szkolnym 2012/2013 Szkoła wniosowała o dofinansowanie do zakupu podręczników na podstawie dwóch pozytywnie rozpatrzonych wniosków. W roku szkolnym 2013/2014 rodzice uczniów złożyli cztery wnioski o dofinansowanie zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, z czego dwa zostały rozpatrzone pozytywnie. Negatywnie rozpatrzono wnioski dotyczące uczniów niepełnosprawnych ruchowo ze szkoły podstawowej – uczennicy z klasy IV i ucznia z klasy V, który

²⁰ Na podstawie wypełnianej przez rodziców ankiety oraz przeprowadzanych rozmów.

²¹ Miejskimi (gminnymi) ośrodkami pomocy społecznej.

²² Część uczniów (39 uczniów) kontynuowało naukę w poprzedniej klasie na podstawie decyzji rady pedagogicznej o przedłużeniu etapu edukacyjnego czy powtarzania klasy lub przenieśli się z innej szkoły w trakcie roku szkolnego.

²³ W roku szkolnym 2013/2014 liczba uczniów w trakcie roku szkolnego uległa zwiększeniu, uczniów rozpoczynających naukę w klasach programowo wyższych było 104 wg stanu na dzień 15 grudnia 2013 r., w tym uprawnionych do wsparcia w ramach programu 98, co stanowiło 69% wszystkich uczniów szkoły.

realizował naukę w tej klasie korzystając z wydłużenia etapu edukacyjnego²⁴. Ww. wnioski nie spełniały wymogu zawartego w § 3 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r.

W roku 2013/2014 rodzice uczniów upośledzonych w stopniu umiarkowanym i znacznym nie złożyli wniosków o dofinansowanie podręczników do kształcenia ogólnego, specjalnego czy materiałów dydaktycznych, mimo że taka pomoc im w ww. roku przysługiwała. Dyrektor wyjaśniła: *W dotychczasowej praktyce uczniowie z głębszą niesprawnością intelektualną zaopatrywani byli w pomoce na poziomie szkoły. (...) rozporządzenie z dnia 12 lipca 2013 r. zawierało ogólne zapisy w tym zakresie. Wpłynęło to również na przekazanie rodzicom wiedzy na poziomie niepełnych zapisów.*

(dowód: akta kontroli str.199-207, 214-225, 323)

W roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 z pomocy skorzystało czterech uczniów, co stanowi 2,3% wszystkich uprawnionych do wsparcia. Dyrektor wyjaśniła: *Podejmowane działania ze strony nauczycieli, pedagoga i kadry kierowniczej, mające na celu zainteresowanie rodziców możliwością dofinansowania (...) istotnie nie przyniosły oczekiwanych rezultatów.*

(dowód: akta kontroli str. 318-325)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK, działania podejmowane w badanym okresie przez Szkołę, mające na celu zapatrzenie uczniów w podręczniki (i materiały dydaktyczne w 2013 r.), nie okazały się skuteczne.

Ocena częściowa

Szkoła kompleksowo diagnozowała potrzeby materialne uczniów, korzystając z różnych źródeł informacji o sytuacji materialnej i życiowej rodzin, w tym współdziałając z ośrodkami pomocy społecznej. Mimo posiadania wiedzy o trudnej sytuacji materialnej i życiowej większości uczniów, nie podejmowano skutecznych działań w celu objęcia wsparciem większej liczby uczniów.

3. Procedury i działania związane z wypłatą pomocy uprawnionym uczniom

Opis stanu
faktycznego

Statut Szkoły²⁵ nie zawierał, wymaganych § 2 ust. 1 pkt 8 załączników nr 2, 3, 5 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutowych publicznych przedszkola oraz publicznych szkół²⁶, form i procedur pomocy uczniom, którym z przyczyn losowych lub rodzinnych potrzebna była pomoc i wsparcie.

(dowód: akta kontroli str.7-40, 85-87, 295-317)

W Szkole nie określono procedur składania i kwalifikowania wniosków o dofinansowanie zakupu podręczników. Rozpatrywaniem wniosków zajmowała się komisja, w skład której wchodził pedagog, wychowawca i zastępca dyrektora Szkoły.

W roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 wszystkie (cztery) wnioski zostały właściwie zakwalifikowane do udzielenia wsparcia. Każdy z wniosków zawierał informację o posiadanych przez uczniów orzeczeniach o potrzebie kształcenia

²⁴ Zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2012, poz. 204).

²⁵ Przyjętą uchwałą rady pedagogicznej 69/2011 z dnia 10 listopada 2011 r.

²⁶ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

specjalnego uprawnionych do otrzymania dofinansowania²⁷. Zgodnie z rozporządzeniem z 2012 r. i z 2013 r. były to dokumenty wystarczające do udzielenia wsparcia. Dodatkowo wszystkie wnioski zawierały pełną dokumentację dotyczącą uprawnień do otrzymania wsparcia z tytułu kryterium pozadochodowego oraz zaświadczenia dokumentujące dochody rodziny. Dyrektor wyjaśniła *Wymóg związany z przedstawieniem przez opiekunów informacji o dochodach miał charakter orientacyjny, wykluczający jednocześnie zjawisko podwójnego pozyskania środków na jeden zakup przez opiekunów np. w programie „Wyprawka szkolna”, „Stypendium szkolne” czy celowej pomocy MOPS, GOPS. Mieliśmy również na uwadze ograniczony rozporządzeniem dostęp do dofinansowania na poziomie kryterium poza dochodowym w skali gminy, czy określony rodzaj niepełnosprawności, który nie dotyczył części naszych uczniów. Wskazane we wniosku kryterium stanowiło także doprecyzowanie informacji o sytuacji ucznia, zyskanie szerszego spojrzenia na problem i uwiarygodnienia potrzeb.*

Szkoła zgodnie z wymaganiami rozporządzenia z 2012 r. i rozporządzenia z 2013 r. przekazywała do Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennym listy uczniów uprawnionych do otrzymania pomocy. W roku szkolnym 2012/2013 wypłacono dofinansowanie w ramach Programu, na podstawie przedstawionych przez rodziców dowodów zakupu (faktur i rachunków), w kwocie 349,79 zł (89% maksymalnej kwoty dofinansowania)²⁸. W roku szkolnym 2013/2014 wypłacono refundację poniesionych wydatków na zakup podręczników w kwocie 520,20 zł (65% maksymalnej kwoty dofinansowania)²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 199-237, 318-325)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, iż zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 8 załączników nr 2, 3, 5 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych statutowych publicznych przedszkola oraz publicznych szkół, w Statucie Szkoły powinny zostać zawarte formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna.

NIK zwraca również uwagę na fakt, iż w działalności informacyjnej Szkoła nie wskazywała na możliwość ograniczenia liczby dokumentów składanych wraz z wnioskiem o dofinansowanie w oparciu o § 3 ust. 7 rozporządzenia z 2012 r. i § 5 ust. 8 rozporządzenia z 2013 r. Udokumentowanie przez wszystkich uprawnionych do uzyskania pomocy uczniów niepełnosprawnych, spełniania kryteriów dochodowych i pozadochodowych, może wskazywać na niską przydatność podejmowanego przez Szkołę (zgodnie ze statutowymi zadaniami) diagnozowania sytuacji materialnej uczniów. Uczniowie, którzy posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, związane z uprawniającą do uzyskania dofinansowania niepełnosprawnością, nie powinni być zobowiązani przez Szkołę do dokumentowania swej sytuacji materialnej i życiowej.

Ocena częściowa

Szkoła w badanym okresie kwalifikowała uprawnionych do wsparcia uczniów zgodnie z przepisami, jednak stosowany przez Szkołę wymóg dokumentowania spełniania więcej niż jednego kryterium uprawniającego do pomocy mógł wpłynąć negatywnie na realizację Programu.

²⁷ Z tytułu niepełnosprawności (uczniowie słabowidzący i upośledzeni w stopniu lekkim).

²⁸ Zgodnie z § 2 ust 8 rozporządzenia z 2012 r., z uwzględnieniem tytułu wsparcia i kryterium udzielonej pomocy.

²⁹ Zgodnie z § 4 rozporządzenia z 2013 r., biorąc pod uwagę tytuł wsparcia i kryterium udzielonej pomocy.

4. Działania związane z analizą efektów programu

W Szkole w badanym okresie nie analizowano wykorzystania środków na dofinansowanie zakupu podręczników w ramach Programu. W 2012 r. dokonano w Szkole ewaluacji stosowanych w procesie nauczania podręczników kształcenia ogólnego. Nauczyciele ocenili wysoko³⁰ przydatność zawartych w nich treści dla nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W roku szkolnym 2013/2014 wszyscy uczniowie w Szkole posiadali podręczniki. Większość ww. podręczników zakupili rodzice (dla 77% uczniów w szkole podstawowej, 36% uczniów w gimnazjum i 53% uczniów w liceum). Natomiast 90,4% uczniów zasadniczej szkoły zawodowej korzystało z podręczników pochodzących z zasobów szkolnych³¹. Jak wyjaśniła Dyrektor *fakt ten można powiązać z wcześniejszymi rozwiązaniami, dzięki którym uczniowie szkół specjalnych otrzymywali podręczniki w szkole*. Część uczniów korzysta z podręczników wypożyczonych z biblioteki szkolnej (od 6,1% do 8,5% ogółu uczniów) oraz podręczników zakupionych przez placówki opiekuńczo-wychowawcze. Z podręczników dofinansowanych w ramach Programu korzysta 2,3% ogółu uczniów. Edukacja uczniów z niepełnosprawnościami prowadzona była z wykorzystaniem materiałów dydaktycznych i tzw. kart pracy³² (z kart pracy korzystało w roku szkolnym 2013/2014 – 7,8% uczniów w szkole podstawowej, 22,5% uczniów w gimnazjum i 12,8% uczniów w liceum). Rodzice zapewnili ok. 30% ww. materiałów i kart pracy.

Dofinansowanie do zakupu podręczników i materiałów dydaktycznych oferowane w ramach Programu umożliwiłoby w roku szkolnym 2013/2014 sfinansowanie w Szkole od 86% do 100% kosztów zakupu podręczników do kształcenia ogólnego wykorzystywanych we wszystkich typach szkół. Przy zakupie łączonym (podręczników do kształcenia ogólnego, specjalnego i pomocy dydaktycznych) ww. dofinansowanie mogło obejmować od 67% do 100% kosztów zakupu podręczników do kształcenia ogólnego i 100% kosztów podręczników do kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 244-294, 305-309)

W trakcie kontroli wśród 93 rodziców/opiekunów³³ uczniów uczęszczających Szkoły oraz 38 nauczycieli/wychowawców³⁴ pracujących w Szkole przeprowadzono ankietę dotyczącą różnych aspektów i uwarunkowań korzystania z możliwości sięgania po środki w ramach Programu. Wszyscy rodzice zadeklarowali, iż wiedzieli o możliwości skorzystania z Programu, a znaczna większość z nich (70%) zdecydowanie chciałaby skorzystać z pomocy. Głównym źródłem informacji była Szkoła (wychowawcy, dyrekcja, tablica ogłoszeń), informację tak pozyskaną większość respondentów (68%) oceniło jako jasną i czytelną. Jako podstawowe trudności oraz ważne bądź przeciętnie ważne czynniki uniemożliwiające skorzystanie z Programu rodzice wymieniali: konieczność długiego oczekiwania na zwrot kosztów (96% odpowiedzi), kłopoty z wypełnieniem wniosku (30% odpowiedzi), trudności z jego terminowym złożeniem (85%) i złożone procedury ubiegania się o pomoc (86%). Duża część odsuwała konieczność rozstrzygnięcia

³⁰ Nauczyciele ocenili jako w pełni przydatne od 59% do 79% treści wybranych w Szkole podręczników.

³¹ Do roku szkolnego 2008/2009 podręczniki dla szkół specjalnych przygotowywane przez były przez Wydawnictwa Szkole i Pedagogiczne i pozostawały w dyspozycji Ministerstwa Edukacji Narodowej. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele otrzymywali je bezpłatnie.

³² Treści kart pracy odpowiadają treściom nauczania podstawy programowej uwzględniając dostosowanie form i metod pracy do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów. Ww. pomoce są dostosowywane do potrzeb uczniów adaptacją tekstów, zestawów ćwiczeń, zadań, wielkości druku, zastosowanego kontrastu.

³³ W ankiecie uczestniczyło 22 rodziców uczniów szkoły podstawowej, 32 rodziców uczniów gimnazjum i 39 rodziców uczniów liceum, zasadniczej szkoły zawodowej i szkoły przysposabiającej do pracy.

³⁴ W ankiecie uczestniczyło 22 nauczycieli szkoły podstawowej, 5 nauczycieli gimnazjum i 11 nauczycieli liceum, zasadniczej szkoły zawodowej i szkoły przysposabiającej do pracy.

przyczyn nieskorzystania z programu sugerując, iż nie muszą kupować dziecku wszystkich podręczników (59% odpowiedzi).

Opinie jakie sformułowali nauczyciele/wychowawcy odnośnie realizacji programu w Szkole były w wielu punktach zbieżne z podawanymi przez rodziców. Większość nauczycieli wiedziało, że na terenie Szkoły jest realizowany Program i oceniło oferowaną pomoc jako skuteczną lub przeciętnie skuteczną w poprawie zaopatrzenia uczniów w podręczniki (94%), a poziom zainteresowania Programem wyrażany przez rodziców oceniono wysoko (87% odpowiedzi). Jako najczęściej wykorzystywany sposób informowania o Programie podawano: rozmowy z wychowawcami (89% odpowiedzi), dyrekcją (53%), tablicę szkolną (63%), a wśród trudności z uzyskaniem przez uczniów dofinansowania wskazywano: niezrozumienie procedur i wymagań (47%), konieczność wypełnienia wniosków i posiadania rachunków za książki (37%). Większość nauczycieli uważała iż przyczyną niskiego udziału uczniów Szkoły w Programie mógł być wymóg wcześniejszego wydatkowania na zakup podręczników własnych środków (58%) i oczekiwania na ich zwrot, pojawiły się też opinie o zniechęcających barierach i wymogach formalnych (45%) oraz scedowaniu przez rodziców zaopatrzenia w podręczniki na szkołę (50% odpowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 334-602)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK Pani Dyrektor przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia ...kwietnia 2014 r.

p. o. Wicedyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Kielcach

Kontroler
Violetta Nowak
specjalista kontroli państwowej

Tadeusz Mikołajewicz

.....
Podpis

.....
Podpis